

EL TERME MITJÀ EN L'«ÈTICA A NICÒMAC»

LA VIRTUT ÉS EL TEMA CENTRAL DEL LLIBRE II DE L'ÈTICA A NICÒMAC.

En Aristòtil «la virtut» són sempre «les virtuts»; n'hi de molt diverses, així com són diferents també els impulsos i sentiments que la raó ha de moderar. Les virtuts ètiques, a parer d'Aristòtil, deriven del costum: fent actes justos ens tornem justos i fent actes de valor adquirim l'hàbit de ser valerosos. No és difícil comprendre que això té una clara significació per a la seva teoria ètica: sense una ciutat i una família que ens eduqui (que provoqui en nosaltres una sèrie d'hàbits morals continuats en el temps), no seriem mai morals.

La virtut és una qualitat potencial: només es realitza quan s'actua de manera adient. Constitueix una «*eupràxia*», val a dir, un acte perfecte. És un bé que s'oposa al mal, però tot allò que és bo, si és exagerat, pot arribar a ser també perillós i tirànic.

La naturalesa comuna de les virtuts ètiques és la «justa proporció»; o «justa mesura»; quan d'alguna cosa n'hi ha poc o massa, la virtut hi manca. El concepte de justa proporció s'inspira en la mesura i està empeltat en la concepció grega clàssica de la vida: el mateix oracle de Delfos recomanava ajustar la conducta a dues màximes: «*coneix-te a tu mateix*» i «*res en excés*» perquè només en la mesura hi ha la virtut. **En el punt mitjà ni manca ni sobra res. Optar pel terme mitjà és ser virtuós.**

La virtut és una via mitjana entre l'excés i el defecte. **Aquesta «justa proporció» s'aplica als sentiments, les passions i les accions.** Qui va d'eixida és, simplement un irracional. Quan adoptem com a guia la justa proporció afirmem, en definitiva, la primacia de la raó sobre l'irracional. Una ètica de la justa mesura és una ètica de l'equilibri, de la perfecció i no de la mediocritat. Cal tenir present que aquesta mesura no és aritmètica, sinó que està determinada per raons de prudència i d'experiència vital. **Per això mateix el terme mitjà s'ha de descobrir reflexivament.**

Per tal de captar-se a partir del punt mitjà cal ser capaç de 'veure lluny'; cal ser capaç de discernir en cada situació. Determinar amb precisió el punt mitjà resulta molt difícil: per aconseguir-ho cal una educació en la virtut que només es pot assolir en una ciutat prudentment governada (és a dir, no dirigida per corruptes). És en la vida diària que aprenem i practiquem l'hàbit prudent de captar-nos segons el terme mitjà que constitueix el punt òptim. Haver afirmat que en tota acció i en tota cosa hi ha un punt òptim, més enllà del qual comença la desmesura irracional, és una de les grans aportacions gregues a la filosofia moral.

Hi ha, doncs, tres disposicions: dues són vicis, l'una per excés i l'altra per mancança, mentre que la tercera és virtut, això és, el terme mitjà. *Ètica a Nicòmac* (cap 8, § 1).